

BELANGRIJK ARTIKEL OVER
STUDIES 'RECIDIVE'

ZIN EN ONZIN VAN GEVANGENISSTRAF

Doelloos achter tralies

Wie een misdaad pleegt, wordt gestraft en belandt in het ergste geval in de gevangenis. Of dat iets uithaalt, is maar de vraag. **Dieter De Cleene**

De wachtkamer van de dokter zit vol patiënten met uiteenlopende aandoeningen. Helaas heeft de arts maar een paar geneesmiddelen ter beschikking, waarvan hij niet eens zeker weet of ze de patiënten genezen of juist nog zieker maken. Het is immers niet duidelijk aangetoond of de pillen in zijn kast werken.

In de geneeskunde zouden we zo'n situatie niet tolereren. Maar volgens Nederlandse criminologen bevindt een rechter die een gevangenisstraf oplegt zich in een vergelijkbare positie als de arts. In het vakblad *Rechtstreeks* schrijven de wetenschappers dat artsen gevan-

Na het uitzitten van hun straf belandt een op de drie al snel opnieuw in de cel

genisstraf volgens de normen van de moderne geneeskunde wellicht zouden onderbrengen bij de alternatieve geneeswijzen: sommigen denken dat ze criminelen weer op het rechte pad brengen, maar dat is nooit aangetoond. Terwijl in de geneeskunde op wetenschappelijk bewijs gestoelde behandelingen de norm uitmaken, is *evidence based* straffen veel minder ingeburgerd. Dat gevangenisstraf leidt tot minder criminaliteit is immers niet aangetoond, wel integendeel.

Ga terug naar de gevangenis

Het is in België niet makkelijk om straffen uit te delen op basis van onderzoek naar wat werkt. Want studies naar het effect van straffen zijn nauwelijks beschikbaar.

Pas in 2012 publiceerde het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) voor het eerst cijfers over het aantal gevangenen dat na zijn vrijlating opnieuw in de gevangenis terecht komt. De onderzoekers volgden bijna 15.000 veroordeelden die tussen begin 2003 en eind 2005 werden vrijgelaten, en dat tot acht jaar lang. Iets minder dan de helft belandde in die periode opnieuw achter de tralies. In ongeveer de helft van de gevallen gebeurde dat meermaals en al binnen de twee jaar voor het eerst. België was een van de laatste West-Europese landen die nog niet over dit soort cijfers beschikten.

Nederland verzamelt al langer recidivecijfers. Daaruit blijkt dat na twee jaar ongeveer de helft van de ex-gedetineerden opnieuw wordt veroordeeld en een kwart opnieuw in de gevangenis belandt. Na zes jaar lopen die cijfers op tot zeventig en vijfendertig procent.

Wie de gevangenisdeur achter zich dichtslaat, blijft dus vaak niet op het rechte pad. Maar hoe komt dat? In theorie kan een periode in de cel twee totaal verschillende effecten hebben. Wie zijn verblijf als onaangenaam heeft ervaren, zal in de toekomst misschien twee keer nadenken voor hij opnieuw iets mispeutert. Die veronderstelling ligt aan de basis van de roep om zwaardere straffen. Als een veroordeelde in de gevangenis een opleiding of bijvoorbeeld een cursus zelfbeheersing heeft kunnen volgen, kan dat zijn re-integratie in de maatschappij bevorderen. In beide gevallen zou een gevangenisstraf het risico op recidive verkleinen.

Maar het kan ook anders uitdraaien. Gevangenen kunnen nog verder afglijden naar de rand van de samenleving, doordat relaties stuklopen en ze hun werk of huis